

Småklubbarnas Landskrona-mästerskap 1937 - Ett kulturhistoriskt incitament?

av Mikael Persson

Inledning

Ämnet för uppsatsen var länge osäkert, men i min egenskap av att vara en tokig fotbollsentusiast borde kanske ämnet vara ganska givet. Problemet innan jag till slut bestämde mig för att skriva om fotbollen i Landskrona var att ämnet kändes lite överflödigt, dels beroende på att det hos Arbetarrörelsens Arkiv i Landskrona redan fanns en utställning om fotbollen i staden och dels att jag trodde att Landskrona skildraren Åke Jönsson troligtvis redan hade kartlagt allt om tidig fotbollshistoria. Det blev alltså mer av en slump att jag till slut ändå valde att skriva om fotbollen. Då jag i Arbetarrörelsens Arkiv letade efter material till något helt annat, lyckades jag då att snubbla över några gamla protokoll, protokollen handlade om Småklubbarnas Landskrona-mästerskap 1937. När jag började läsa ur dessa så insåg jag att fotbollskulturen i Landskrona redan i slutet på 1930-talet var starkt förankrat...

Forskningsläge och problematik

Forskningsläget har varit ganska skralt när det gäller fotbollshistoria och då framförallt i det mikroperspektiv som jag i uppsatsen försöker att belysa. Det var då ganska passande att kunna ta del av Torbjörn Anderssons avhandling Kung fotboll. Torbjörn Anderssons avhandling har kulturhistoriskt en väldigt bredd och omfattar de flesta företeelser i förhållandet mellan fotboll och samhälle. I ett svenskt perspektiv så delar Torbjörn Andersson in den svenska fotbollsutvecklingen i fyra olika perioder.

Den första perioden mellan åren 1896-1906 kallas den borgliga fasen, då vårt samhälle genomsyrades av fosterländskt patriotism. Det var medelklasskiktet som introducerade sporten och med den även den borgerliga ideologin. Fotbollen stod då för begreppen gentlemannaskap, fair play anda och amatörism. Dessa begrepp kom att stå i stark kontrast emot arbetarklassens då fotbollsintresset i denna grupp kom att växa till sig under tidigt 1900-tal.

Den andra perioden mellan åren 1907-1919 denna fas beskriver den snabba klassbreddningen och de kulturella konflikter som uppstod.

Perioden mellan 1920-1936 beskriver hur fotbollen etableras som nationalsport och blir en populärkulturell angelägenhet. Det var under denna period som ett nationellt seriesystem lanserades 1924, då allsvenskan sparkade igång. Fotbollen började även kommersialiseras av media och då framförallt av tidningarna, som började att lyfta fram sporten. Fotbollen var nu klassöverskridande, men arbetarklassen började nu dominera bland både åskådare och utövare. Politiskt hade socialdemokratin backat upp sporten då de genom bl a beredskapsarbeten byggt upp många idrottsanläggningar i landet. Socialdemokratin och fackföreningsrörelsen såg nu fotbollen som ett nationellt och klassöverskridande projekt.

Den tredje perioden 1937-1950 beskrivs som fotbollens guldålder sportsligt och kulturellt. Fotbollen knyts nu närmare till politiken och en svensk modell börjar att ta form. Det var under denna period som klubbverksamheten från gräsrotsnivå till toppen fick en otrolig bredd, många klubbar bildades under denna period. OS guld 1948 bidrog ytterligare med att förankra sporten och har sedan dess varit nummer ett i Sverige. Det är i början på denna guldålder som jag i min uppsats dyker ned och ska försöka att ur ett mikroperspektiv lyfta fram mina frågeställningar. Jag ska även försöka att fånga den tidens puls som fanns bland aktörerna kring Småklubbarnas Landskrona mästerskap 1937.

En av Torbjörn Anderssons frågeställningar i boken kung fotboll är varför och hur fotbollen kunde växa och bli denna stora nationalsport. Denna frågeställning är även gångbar ur ett Landskrona perspektiv, varför är fotbollskulturen så starkt rotat i Landskrona?

Kort historik.

Fas ett, åren mellan 1896-1906 vilket Torbjörn Andersson benämner som den borgerliga fasen, under denna period i Landskronas fotbollshistoria handlade det om GF Idrott. GF Idrott var den klubb som kom att introducera fotbollen i Landskrona, redan 1891 visade klubben ett intresse för denna sport. Från ett styrelse protokoll den 30 april 1891 nämns för första gången ett intresse för att köpa en fotboll.

Den gången avslogs begäran men intresset kom att kvarstå, 1894 inbjöds Malmö Velocipedklubbs fotbollssektion till att spela en uppvisningsmatch inför 700 åskådare på Landskronas gamla idrottsplats. Det skulle trots denna tillställning dröja några år till innan ett första Landskronalag kom att spela en organiserad match på Landskronitisk mark. Om man ska vara petig så kan man frånta GF Idrott den äran att vara första Landskronaklubb att spela en organiserad match. Redan år 1900 spelade en idrottsförening med namnet Start en uppvisningsmatch mot Wendes trängbataljon, som låg stationerade i staden. Start kom 1902 att upplösas och de kvarvarande medlemmarna ingick snart i GF Idrotts nystartade fotbollssektion. Medlemmarna och de aktiva tillhörde inte arbetarklassen utan var kontorister eller lägre tjänstemän. Gentlemannaskap, fair play anda och amatörism var idealet för denna tidiga generation fotbollsspelare.

Fas två, 1907-1919 innebar en snabb klassbreddning med kulturella konflikter. Vad som är spektakulärt med Landskrona var att när Landskrona BoIS bildades 1915 så bestod stommen i det nystartade lagets styrelse av Diana BK:s ungsocialistiska och nykteristiska arbetarungdomar, samt IFK Landskrona som stod för spelarmaterialet medan Diana besatte de flesta styrelseposterna. Detta innebar att Landskronas förstalag i fotboll tidigt var förankrat i stadens folkrörelser. Talande för detta är att Landskrona BoIS bildande skedde på Folkets hus.

Fas tre, 1920-1936 fotbollen blir en nationalsport och blir populärkulturell angelägenhet. Det var under denna period som Landskrona under socialdemokraternas ledning byggde den nya idrottsplatsen 1924, vilket innebar att socialdemokratien backade upp sporten. När allsvenskan startade samma år var egentligen inte BoIS kvalificerade men hänsyn togs till de stora investeringar, som gjorts för att bygga idrottsplatsen. Det var under denna period i allsvenskan det publika intresset började växa, det första Helsingborgsderbyt 1924 drog 1600 åskådare. Fem år senare 1929 drog samma derby 10 024 vilket var mer än halva Landskronas befolkning.

Fotbollen var nu en etablerad publiksport, men hur var det med övriga klubbar? Bildandet av småklubbarna i Landskrona tog fart i slutet på 1920-talet då arbetslösheten bidrog till att arbetslösa ungdomar kunde bilda nya föreningar. Några mindre småklubbserier inom började arrangeras. Nästa fas 1937-1950 - om än några år tidigare - vilket är där min uppsats tar vid, var den period då många kvarterslag bildades i Landskrona. Några mindre pokalserier hade anordnats för dessa lag men mest handlade det om träningsmatcher under enklare former. 1937 anordnades ett Landskrona mästerskap för dessa småklubbar.

Bildandet av Småklubbarnas Landskrona Mästerskap 1937.

I slutet av juni 1937 började sommaruppehållet att närma sig för fotbollen, i Landskrona. Det fanns vid denna tid några mindre arrangerade serier för stadens småklubbar. Små klubbarnas pokalserie var en av dem, denna serie bestod av fem lag, Triangelns FF, Hvens IF, Landskrona AIK, Hermes IF och Landskrona FF. Denna pokalserie tillkom 1936 och tillkom på ett initiativ av Triangelns IF. Den andra serien kallades Landskrona-ligan och i den ingick lagen, KFUM, BK Polstjärnan, BK 36, BK 34, BK Olympia och SGU.

Dessa serier skulle nu ha ett längre sommaruppehåll vilket fick Alvar Lundahl från Triangelns IF att ta initiativet till att bilda Småklubbarnas Landskrona mästerskap. Alvar Lundahl tillkallade ett möte den 25/6 1937 där 12 representanter från sex olika klubbar närvarade. Klubbarna som var närvarande var Triangelns IF, Landskrona AIK, BK 34, Landskrona Sportklubb, Hermes IF och Landskrona FF. Vid mötet sammansattes en tillfällig styrelse och på förslag ifrån BK 34 döptes turneringen till Småklubbarnas

Landskrona mästerskap. Vidare bestämdes det att sammankalla ett ytterligare möte den 29/6, detta för att kunna knyta till sig flera lag att ingå i turneringen - mötesplatsen blev Perssons matsalar. I tidningen Arbetet den 29/6 uppmärksammades detta med en notis, i vilken man kan läsa om det tilltänkta mästerskapet och även var och när nästa möte ska äga rum för intresserade deltagare.

Tisdagen den 29/6 hölls nästa möte i Perssons matsalar och närvarande var 19 representanter ifrån nu tio olika klubbar. Vid mötet skapades en slutgiltig styrelse, samt stadgar för turneringen. I dessa stadgar beslutades om formerna för turneringen och på förslag från I K Condor ska cupregler gälla, vilket innebär att förlorande lag blir utslagna. Matcherna skulle spelas på idrottsplatsen och speldagarna blev på Måndagar, vidare skulle en startavgift på fem kronor betalas ifrån varje startande lag. Inträdesavgiften till matcherna beslöts att vara 35 öre per åskådare och överskottet skulle tillföras mästerskapets gemensamma kassa.

Efter livliga diskussioner fastslogs även att prispengar skulle utdelas till lagen i cupen placerade ett till tre. Beslutet innebar att segrande lag erhöll 15% av den gemensamma kassan, andra laget 10% och tredje laget 5%, resterande överskott skulle delas lika mellan samtliga deltagande lag.

Landskrona-tidningarna och några av stadens handlare bidrog med att skänka priser till mästerskapet. Bidragsgivarna var i ordning, Landskrona Posten, Landskrona tidning, Arbetet, Folke Moins cykelaffär, Juvelerare Malmstedt, Nickelhandlare Dahlström och Juvelerare Schuman.

Deltagande lag.

Mästerskap kom att innehålla tio olika småklubbar från Landskrona, vilket troligtvis är den största sammankomst eller mästerskap, som fotbollen i Landskrona kunnat ställa på benen. Likväl fanns det ytterligare ett flertal lag som var aktiva under denna period.

Deltagande lag i mästerskapen var Triangelns IF vilket senare kom att heta Wormo IF; BK 34, som blev BK Fram; Borstahusen IF nuvarande BBK; Hermes IF var ett lag som höll till ute i Borstahusen; IK Condor, tränade ute på Exercisfältet; Landskrona AIK som var f.d. BK Sirius och som hade sitt ursprung från Thulinahuset; BK Nordstjärnan var ett lag från Plorren.

Hvens IF höll till vid tegelbruket på Ven; Landskrona Sportklubb och Landskrona FF deltog även i detta mästerskap - men jag har tyvärr inte lyckats att lokalisera dessa lag. Den 5 juli skulle första omgången spelas ute på idrottsplatsen och de första två lagen ut blev Triangelns IF mot BK 34.

Mästerskapet.

Tidningarna Arbetet och Landskrona Posten skriver den 5 juli om starten för dessa mästerskap. Landskrona Posten har bara en mindre notis, medan Arbetet uppmärksammar mästerskapet, som något unikt och framhäver att det är första gången som småklubbarna i Landskrona arrangerar ett sådant mästerskap. Arbetet uppmanar till att publiken skall möta upp till matcherna.

Landskrona FF kunde bara ställa upp med tio man när de mötte Hermes IF i den första omgången vilket antydde att laget hade problem med att rekrytera medlemmar. Trots detta lyckades laget att vinna och gå vidare till andra omgången.

Vid nästa styrelsemöte den 10/8 1937 lottas den andra omgången, vilken ska spelas den 23/8 vid mötet meddelar Landskrona FF att de är tvungna att lämna turneringen p.g.a. "många och svåra motigheter". Landskrona FF kom senare att även begära utträde ur Landskrona pokalserie med motiveringen att de saknade spelare, även Hermes IF lämnade pokalserien, men med motiveringen att de istället skulle delta i Bjärreds pokalserie. Vid mötet lämnade BK 34 in en protest mot att vissa lag använt spelare från Landskrona BoIS och Landora - de dåtida två toppklubbarna i staden. Detta kan peka på att mästerskapet var så pass prestigefullt att vissa lag toppade sin startelva med etablerade spelare ifrån storklubbarna uppifrån. Det kan också visa på att många av deltagarna i mästerskapet ansåg att klubbarna uppifrån inte hade att blanda sig med småklubbarnas första egna stora mästerskap. Vid mötet bestämdes det att inga spelare från BoIS eller Landora fick användas om dessa spelare varit aktiva i klubbarna efter den 2/4 1937, de spelare som deltagit i första omgången fick dock fortsätta att spela.

Kassören Erik Johansson redovisade ett överskott på 57 kronor från de första fyra matcherna och att dessa matcher hade besökts av 490 st betalande.

Media, publik och uppmärksamhet.

Matcherna under mästerskapet följdes genomsnittligt av drygt hundratalet åskådare och tidningarna Landskrona Posten och Arbetet följde turneringen omgång för omgång. Notiserna fick dock hålla till på lokalsidorna, som en lokal angelägenhet. De mer etablerade klubbarna BoIS och Landora fick sitt utrymme på sportsidorna i mittuppslaget. Skildrandet varierade från kortare notiser som matchtillfälle och laguppställningar, till lite längre reportage inför och efter matcherna. Mästerskapen och det mediala intresset verkade skapa en viss legitimitet för småklubbarna i Landskrona. Debatten om träningsförhållanden för dessa småklubbar togs än en gång upp för diskussion. Redan i slutet på 1920-talet uppmärksammade Korrespondenten Landskrona tidning, om de dåliga tränings- och matchförhållanden som Landskronas småklubbar hade att leva med. I tidningen Arbetet den 18/8 kan man i ett längre reportage läsa om att idrottsplatsstyrelsen med anledning av det växande fotbollsintresset i Landskrona utreder om att renovera de befintliga träningsplanerna vid Lustbåtshamnen, Stenrören och Ranschen. Vidare planeras att flytta de två befintliga planerna vid Exercisfältet till bättre markförhållanden och att planera för två nya planer vid Nya Varvsvägen. De berörda myndigheterna skulle behandla frågorna. Samma tidning har några veckor senare även ett reportage om hur fotbollen breder ut sig i staden:

"Det växer upp småklubbar med en glädjande intensitet i vår stad och i ungefär i samma takt växer det upp serier officiella och inofficiella, mästerskap, likaledes av båda slagen och därav följande livaktighet"

Reportaget avslutas sedan med att skildra småklubbarnas Landskrona-mästerskap, där mästarna BK Nordstjärnan presenteras med namn och bild. Landskrona Posten uppmärksammade även finalen med en längre notis den 4/9.

Nordstjärnan från Plorren, ca. 1935

Summering och solidaritet under mästerskapet.

Finalen på mästerskapet spelades den 6/9, den stod mellan BK Nordstjärnan och Landskrona Sportklubb. BK Nordstjärnan vann finalen med fyra mål och blev obestridliga mästare. Kassör Erik Johansson från IK Condor lämnade vid styrelsemötet den 5/10 en utförlig rapport om mästerskapets publika och finansiella utgång.

Mästerskapen hade ett publiksnitt på 120 betalande fördelat på 11 matcher vilket inbringade ett överskott på 91 kronor. Av detta överskott fick det vinnande laget 20:42 kronor, andra priset var 16:10 kronor och tredje 11:64 kronor. Resterande delades lika mellan de deltagande lagen vilket innebar en summa av 7:08 kronor per lag, Landskrona FF som drog sig ur mästerskapet fick inget eftersom de enligt protokollet "Inte fullgjort sina skyldigheter".

Vid detta styrelsemöte upptog de finansiella frågorna en stor del av det skrivna protokollet vilket tyder på att ekonomin var en central fråga för klubbarna. Vidare delades de skänkta hederspriserna ut till lagen placerade ett till tre och till den spelare som gjort flest mål.

Alvar Lundahl fick även mottaga hederspriset för initiativet till Småklubbarnas Landskrona mästerskap. Vid mötet framkom en begäran om att individuella priser skulle inhandlas till det segrande laget och delas ut vid nästa möte, begäran avlogs, nästa möte bestämdes till den 22/10.

Det sista mötet för året den 22/10 bestämdes det att en fest för de deltagande lagen skulle hållas den 6/11 på Hotell Bristol. Än en gång kom frågan upp om individuella priser till det segrande laget varpå Alvar Lundahl upplyste att initiativet och tanken bakom denna sammanslutning var att varje förening skulle få var sin del av överskottet. Detta för att hjälpa föreningarnas redan ansträngda ekonomi, begäran avlog än en gång.

Vid mötet kom en förfrågan om att sätta ihop en kombination av spelare från lagen i mästerskapet för att spela en välgörenhetsmatch. Intäkterna från matchen skulle gå till en skadad spelare i mästarlaget BK Nordstjärnan. Denna begäran avlog eftersom många redan lagt skorna på hyllan för året, men ett förslag kom om anordna ett lotteri i samband med festen och att överskottet därifrån skulle gå till den skadade spelaren. Det var inte ovanligt att välgörenhetsmatcher spelades till förmån för skadade spelare, under mästerskapet blev en spelare från Triangeln IF svårt skadad och fick tillbringa en tid på Lasarettet. Triangeln IF spelade då en välgörenhetsmatch mot Hvens IF på Ven i början av september, överskottet från matchen tillföll den skadade spelaren. Tidningarna Landskrona Posten och Arbetet uppmärksammade denna match den 11/9 med kortare notiser.

I IK Wormos jubileumsbok kan man läsa om denna match, vilken anses vara en av de mest roliga i deras historia: Då Triangelns IF får dåligt samvete gentemot Hvens IF för deras vänlighet med att ställa upp i välgörenhetsmatchen.

Triangeln ledde i halvtid med 5-2 och under pausvilan i omklädningsrummet tog ordförande Alvar Lundahl ordet och utbrast:

" Grabbar, det här duger inte att vi vinner för stort. Det är ju vi, som skall ha förtjänsten och då kan vi inte vara oartiga"

Efter en del omstruktureringar i laget under pausen föll laget ihop som ett korthus och matchen förlorades med 5-8.

Vilka var Lagen?

Efter att ha skildrat perioden kring detta mästerskap kan man konstatera att materialet från tidningarna och protokollen lämnat en del obesvarade frågor. Vilka var dessa lag?

Varför var det så många lag under denna period?

Många av dessa lag var kvarterslag och som sådana till en början hade en tydlig geografisk förankring i staden. Triangelns IF kom från området Triangeln vid gamla Folkets hus, ett gäng grabbar i åldern 13-15 år bildade under enkla förhållanden klubben 1935.

BK 34 var även de ett gäng grabbar i samma ålder som höll till vid Fabriksgatan och Hvilan. Efter några mindre seriösa försök att bilda en fotbollsförening beslutade grabbarna sig till slut att denna gång bilda en beständig klubb. Året var 1934 och föreningen döptes till BK 34. Hvens IF:s härkomst behöver kanske inte en längre

geografisk beskrivning; även de var som föregående lag unga pågar, vid Kafé Urania den 4/9 1935 bildade dessa Hvens IF.

De andra lagen i mästerskapet är det svårare att finna skrivet material om men även dessa lag har en geografisk förankring. Helge Engdahl* kommer ihåg dessa lag och mästerskap trots att minnet inte är knivskarpt efter så många år. Det första Helge vill kommentera från mästerskapen är att det var bara småpågar som deltog. Det enda undantag Helge kommer ihåg var att Landskrona sportklubbs deltagare var några år äldre. Lagens geografiska läge i staden var enligt Helge klart förankrat bland deltagarna i respektive lag.

**Den muntliga källan är Helge Engdahl, som i Landskrona kretsar är ett känt fenomen i varje fall för alla som vistats kring Idrottsplatsen. Helge var verksam under BK Frams tidiga historia och var med om bildandet av denna klubb. En tidig skada satte dock stopp för en aktiv fotbollskarriär men detta hindrade inte Helge från att fortsätta engagera sig för fotbollen i Landskrona. Efter kriget började Helge organisera Korpfolbollen i Landskrona vilket han höll på med fram till 1965. Efter tiden med Korpen var han verksam i Landskrona BoIS fram till sin pensionering 1985, för att sedan därefter ha tagit sig an styrelseuppdrag i Landskrona Sportklubb. Ån idag vid 83-års ålder är Helge verksam som kassör i LSK och hinner även med att organisera inomhusturneringar åt Landskrona BoIS.*

Framväxt och samhörighet.

I slutet av 1920-talet var arbetslösheten i Landskrona hög vilket bidrog till att sysslolösa tog initiativ till att starta fotbollsklubbar. I början av 1930-talet var fortfarande arbetslösheten hög men denna hade troligtvis inte lika stor betydelse för bildandet av klubbarna Triangelns IF, BK 34, och Hvens IF. Bildandet av dessa klubbar var en kombination av flera faktorer dels det att intresset för sporten ökad i allmänhet och för BoIS i synnerhet. Bakom bildandet av dessa klubbar låg unga pågar i åldern 13-15 år, för dessa ungdomar fanns det inga andra alternativ att utöva sporten eftersom de etablerade klubbarna inte bedrev någon ungdomsverksamhet.

Helge Engdahl minns hur det pratades mycket fotboll bland alla ungdomar i Landskrona och att det fanns ett behov och längtan om att bilda sin egen klubb. Att spela fotboll var en förhållandevis billig sport som endast krävde att en boll införskaffades, bollarna var i och för sig dyra men oftast samlade många ungdomar gemensamt ihop pengar för att ha råd till att köpa en. En tanke som slår en är att just bollen, som var så dyr, kunde vara en bidragande anledning till att det blev en större sammanhållning. Detta för att det krävdes en gemensam ekonomisk satsning av ungdomarna där bollen blev en kollektiv investering.

Arbetarkvarterens framväxt skapade även en lokal identitet vilket säkert bidrog till bildandet av dessa lag. I en typisk arbetarstad som Landskrona var dessa arbetarkvarter vanliga och barnen som växte upp i dessa kvarter kände då en stark känsla av tillhörighet. Kanske kan Arne Augustssons rader beskriva lite av den tillhörighet och uppoffring som rådde då han i BK Frams jubileumsbok skriver om hur kvartersgänget BK 34 kunde hålla ihop.

" Det måste vara att de själva ville skapa detta, som vi trodde på av gemenskap och kamratskap med mycket stora insatser av egna pengar och fritid, utan någon som helst ersättning."

Denna mikrokulturella tillhörighet bidrog säkert till en stark rivalitet mellan olika kvarter och där fotbollen blev en drabbning mellan vi och dem.

Rivalitet och solidaritet.

På frågan om hur rivaliteten var mellan mästerskapslagen svarar Helge att det var tur att många använde gymnastikskor, vilket säkert bidrog till att det inte blev några större skador när dessa gäng drabbade samman. Rivaliteten var stark mellan dessa kvarterslag. I IK Wormos jubileumsskrift kan man läsa om hur Landskrona AIK var den största antagonisten för Triangelns IF. Efter det att arvfienden Landskrona AIK upphört att existera ärvde BK Fram den föga smickrande platsen som huvudfiende nummer ett . Även om rivaliteten mellan lagen var påtaglig så fanns där en solidaritet mellan lagen.

Detta visar inte minst samarbetet under Småklubbarnas Landskrona mästerskap där initiativet och tankarna bakom mästerskapet var att hjälpa de ekonomiskt svaga klubbarna. Solidariteten visar sig även genom de välgörenhetsmatcher som anordnades till förmån för skadade spelare. Rivaliteten fanns, men var av en mer jämbördig karaktär där förutsättningarna för småklubbarna var ganska lika. Helge Engdahl minns att småklubbarna fick klara sig själva; att få hjälp av kommunen eller av andra var inte tänkbart utan klubbarna fick lita på varandra.

En helt annan rivalitet handlade om kvartererslagens syn på de mer etablerade lagen BoIS och Landora. Redan tidigt på 1920-talet hade BoIS rekryterat spelare från de mindre klubbarna i Landskrona, dock inte utan dessas protester.

I protokollet från mästerskapet kunde vi ta del av hur inställningen var då vissa lag toppade med spelare från BoIS och Landora. Om detta berodde på själva toppningen eller det att lagen uppifrån inte skulle blanda sig vill jag låta vara en öppen tolkning. I Wormos Jubileumsskrift kan man läsa om hur Wormo anklagade de etablerade klubbarna för att gå bakom ryggen på småklubbarna för att värva spelare.

Konflikten mellan BoIS och småklubbarna kulminerade i mitten på 1940-talet då BoIS vägrade att släppa sin spelare till stadsdelsfotbollen. Detta var en utlösande faktor för en total brytning mellan BoIS och småklubbarna. Efter år av konflikter slutade det med att den som ansågs vara ansvarig för konflikterna, Frans Nilsson en av nyckelpersonerna i BoIS styrelse, fick avgå 1946.

Vad hände sedan?

Många av lagen från mästerskapet 1937 hade inte stora förutsättningar för att överleva. Mycket beroende på den ringa åldern hos många av medlemmarna; klubbarna hade inte heller den organisatoriska förmågan för att få en kontinuitet i föreningen. När sedan kriget kom var många i värnpliktsålder, beredskapstjänsten satte sedan sista spiken i kistan för många av dessa klubbar. En annan faktor som spelade in var att det innan kriget inte fanns någon ungdomsverksamhet för fotbollsintresserade ungdomar, detta gav utrymme för bildandet av kvartererslag. När sedan skolfotbollen kom igång under kriget fanns där ett enklare alternativ än att bilda ett eget lag. BK Fram och IK Wormo var tidigt ute med att bedriva ungdomsfotboll, BK Fram var framgångsrika med att värva upp mindre klubbar till att ingå i deras verksamhet. I deras jubileumsskrift kan man läsa om hur BK Fram värvade upp föreningen IK Wasa, vilken kom att bilda stommen i deras nystartade juniorlag.

IK Wormo höll sig väl framme när BK Wirgo under kriget fick kasta in handduken och kunde där igenom bättra på sin spelarstomme. Det var endast fyra klubbar från mästerskapet som kom att överleva kriget: BK Fram, Borstahuset IF, IK Wormo och Hvens IF. Hvens IF överlevde visserligen kriget men fick i början på 1950-talet även de lägga ned sin verksamhet.

Hur kan det då komma sig att vissa klubbar överlevde? Mycket beror nog på att det inom föreningarna fanns starka ledare med en fungerande organisation under sig. BK Fram hade Hilmer Malmsten som var far till en av pågarna i laget. Hilmer Malmsten var både ordförande och skötte ekonomin, samt höll i mötena, vilka hölls i klubblokalen vid kalkbruket. Redan tidigt hade BK Fram anskaffat sig en klubblokal vilken var betydande för sammanhållningen. Medlemmarna fick även gå kurser i mötesteknik och bokföring, många av mötena var välbesökta med upptill 50-60 personer.

IK Wormo/Triangeln hade sin starka person i Alvar Lundahl, som var några år äldre än övriga i laget. Genom honom sköttes den organisatoriska verksamheten. Även Wormo fick tidigt en klubblokal vilket bidrog till en starkare gemenskap. Borstahuset IF var redan en etablerad klubb och hade ett samarbete med brottarklubben Atleten - klubbarna Hermes IK och Hellas kom senare att införlivas i Borstahuset IF.

Summering.

En av frågorna var om detta mästerskap var en höjdpunkt och en gyllene era för de deltagande kvartererslagen. Vilket det säkert var eftersom ingen annan gång under Landskronas fotbollshistoria har så många inhemska lag spelat i en och samma serie eller i ett mästerskap.

Tidningar och publik uppskattade mästerskapet och kvartererslagen fick därigenom en viss

legitimitet. Mästerskapen varade bara två år innan kriget satte stopp för både sammanslutningen och flertalet kvarterslag. År 1938 spelades mästerskapet en sista gång och även om färre lag deltog så drog finalen mellan Borstahusen IF och Landskrona AIK över 400 åskådare. I Borstahusens jubileumsbok nämns mästerskapet som den stora fotbollshändelsen för Landskronas småklubbar i slutet på 1930-talet.

Frågorna om rivalitet och solidaritet var lite mer svårtolkat utifrån protokoll och tidningar. Men med hjälp av de övriga källorna så får man en klarare bild av hur dessa förhållanden såg ut och hur dessa företeelser tog sig i uttryck.

Den stora frågan var Torbjörn Anderssons tes, ur ett Landskrona perspektiv, om hur fotbollen kunde bli så starkt förankrat i Landskrona. Frågan försökte jag mig på att besvara i början på detta arbete, när jag nu nått slutet så är min övertygelse ännu starkare om att kvartersfotbollen har haft en stor inverkan för vår starka fotbollskultur. För alla dessa unga pågar som lade ner sin själ för att bilda sina egna lag var fotbollen inte bara en lek utan den innebar även en stark känsla av tillhörighet och trygghet, vilket formade den kulturella identitet där fotbollen stod i centrum.

Bildandet av klubbarna fungerade säkert som ett incitament för den fotbollskultur som växte fram i Landskrona. De generationer Landskroniter som upplevt denna känsla av tillhörighet och gemenskap i ett av alla dessa lag, har då säkert fungerat som utmärkta ambassadörer för att upprätthålla den starka fotbollskultur som är ett signum för Landskrona. Det känns extra betryggande när mina teorier backas upp av Helge Engdahl, då även han framhäver kvarterslagen betydelse för Landskronas starka fotbollskultur. För vem vågar säga emot en som var med redan då det begav sig och som sedan följt fotbollen i Landskrona i över 70 år i ur och skur.

Käll- och litteraturförteckning.

Muntlig källa.

Intervju med Helge Engdahl, perioden november-december 2003.

Protokoll.

Småklubbarnas Landskrona-mästerskap 1937. Arbetarrörelsens Arkiv i Landskrona.

Tidningar.

Landskrona Posten. Perioden 5/7-11/9 1937. Landskrona Stadsbibliotek.

Arbetet. Perioden 5/7-16/ 9 1937. Arbetarrörelsens Arkiv i Landskrona.

Uppsatser.

Andersson, Torbjörn. *Landskrona - Sveriges starkaste Fotbollsfäste?* 2002.

Arbetarrörelsens Arkiv i Landskrona.

Litteratur.

Andersson Torbjörn. *Kung fotboll. Den svenska fotbollens kulturhistoria från 1800-talets slut till 1950*, Stockholm/Stehag 2002.

Bollklubben Fram 1943-1984, Landskrona 1984.

IK Wormo. Jubileumsbok. 40 år med fotbollen 1935 4/6 1975 Landskrona 1975.

Jönsson, Åke. *Idrott genom 100 år - GF Idrott 1882-1982*. Landskrona 1982.

Jönsson, Åke. *Om brottning och fotboll på Lejet - Borstahusens BK 1922-1992*

Landskrona 1992.